

Ei tehdä tästä nyt numeroo – Kielisuihutus osana varhaista kielenoppimista

Julkaistu 10. maaliskuuta 2011. Kirjoittanut Eva Kallonen.

Mitä varhemmin kielenopiskelu aloitetaan, sitä parempi kielitaito on mahdollista saavuttaa. Leikkien ja pelien kautta tapahtuva vieraaseen kieleen tutustuminen, kielisuihuttelu, antaa lapsille eväitä tulevaa varten. Jyväskylässä kaupunki ja yliopisto yhdessä tarjosivat kaupungin kesäkerholaisille kielisuihkutusta saksan, ranskan ja ruotsin kielellä.

Motivaatio vaikuttaa kielenoppimiseen

Motivaatio ja opiskelijan asenteet opittavaa ainesta kohtaan ovat oleellisia, joskaan eivät ainoita, oppimiseen vaikuttavia tekijöitä. Pakolla kukaan ei opi, tai jos oppiikin, niin unohtaa viimeistään sillä hetkellä, kun oppivelvollisuus päättyy. Myös itsesuggestion voima on pelottavan suuri; jos hokee hiljaisesti tai ääneen, kuinka ”tätä en ainakaan opi” tai ”tätä en ainakaan halua oppia”, niin myös käy. Toisaalta myös vahva motivaatio opittavaa asiaa kohtaa voi kompensoida esim. opintojen myöhäisempää aloitusikää tai vaatimattomampia puitteita.

Opiskelijoiden motivaatiosta ja asenteista myös keskustellaan ja kirjoitetaan paljon mm. mediassa. Nämä sanat liitetään meillä useimmiten ruotsin kieleen ja sen opiskeluun. Harvemmin ollaan huolissaan esimerkiksi oppilaiden saksan opiskelun motivaatiosta tai asenteista espanjan kieltä kohtaan, saati että pohdittaisiin näitä muiden kouluaineiden kuin kielten kohdalla.

Kari Sajavaaran (2006: 243) mukaan ruotsin kielen oppimistulokset sekä peruskoulun päättövaiheessa että ylioppilaskirjoituksissa ovat ”hälyttävän heikot”. Sajavaara toteaa myös, että koska ruotsin tulokset ylioppilaskirjoituksissa ovat olleet jatkuvasti laskusuunnassa, on hyväksymisen alarajoja vastaavasti jouduttu laskemaan alemmaksi kuin koskaan aikaisemmin. Tällöin tulosten vertailukelpoisuus aiempiin tuloksiin laskee, minkä hän osaltaan uskoo vaikuttavan opiskelijoiden asennoitumiseen ja tavoitteidenasetteluun. Merkittävä on myös se seikka, että ruotsin kokeisiin osallistujilla on ennen kokeisiin osallistumista vähemmän kursseja suoritettuna kuin englannin kirjoittajilla. Ylipäätään nykyisessä peruskoulussa ja lukiossa opiskeluaika on lyhyempi kuin entisessä keskikoulussa ja lukiossa ja lisäksi oppilaat usein suorittavat aineista vain pakolliset kurssit. (Sajavaara 2006: 240–241.) Suurimmalla osalla oppilaista, erityisesti pojista, ei ole kovin vahvaa motivaatiota ruotsin kielen opiskelua kohtaan (Sajavaara 2006: 244).

Motivaation puutetta selitetään Sajavaaran (2006: 228, 243) mukaan ennen kaikkea poliittisella päätöksellä tehdä ruotsi pakolliseksi sekä peruskoulussa että toisen asteen koulutuksessa,

sekä ”virkamiesruotsin” vaatimusta valtion ja kuntien korkeakoulututkintoa edellyttävissä viroissa. Yhdeksi ratkaisuksi motivaatio-ongelmaan ja huonoihin oppimistuloksiin tarjotaan hänen mukaansa ruotsin opiskelun tekemistä valinnaiseksi, jolloin voitaisiin odottaa, että oppilaiden ja opiskelijoiden motivaatio kasvaisi huomattavasti ruotsin opiskelijamäärien silti merkittävästi vähenemättä (Sajavaara 2006: 244).

Itse olen alkanut miettiä, voisiko tämä jatkuva motivaatio- ja asennekeskustelu myös kääntyä itseään vastaan. Mitä enemmän ilmaistaan huolta siitä, että asenteet ruotsin kieltä ja sen opiskelua kohtaan huononevat, sitä enemmän vahvistuu käsitys, että kuuluakseen enemmistöön ja välttääkseen leimautumasta ”ruotsinmieliseksi” on parempi opetella puhumaan *pakkoruotsista*. Arvot ja asenteet ovat opittavissa ja ne opitaan samalla kun lapsi sosiaalistuu ympäröivään kulttuuriin ja sen normeihin. Ihminen ei kasva ja kehity tyhjiössä, vaan aina osana yhteisöä, ja luo omaa minuuttiaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Omaa tai ryhmän identiteettiä voi myös vahvistaa esimerkiksi korostamalla pesäeron tekemistä meihin ja niihin muihin. Minuakin, ruotsin pääaineopiskelijaa, on opintovalintojeni takia kutsuttu muun muassa masokistiksi ja vihollisen kätyriksi. Valinnanmahdollisuuksien lisääminen kieltenopiskelussa on yksi vaihtoehto, mutta en tässä artikkelissa käsittele sitä tarkemmin, vaan esitän toista mahdollista valinnaisuutta mahdollisesti täydentävää reagoititapaa.

Tarjoamani ratkaisu motivaatio- ja asennekysymyksiin on ”ei tehdä tästä nyt numeroo” – taktiikka, joka nimensä mukaisesti pyrkii siihen, että ruotsin, tai minkään muunkaan kielen, opiskelusta ei tehdä tarpeettoman suurta asiaa. Kun uusi opittava asia ei ehdi saada kohtuuttoman suuria mittasuhteita, muodostuvat käsitykset siitä vasta itse oppimistilanteessa, eikä oppilaiden asenne ole jo valmiiksi negatiivinen. Tällöin opettajankaan ei välttämättä tarvitse tuntea taistelevansa tuulimyllyjä vastaan ja varattu aika voidaan käyttää tehokkaaseen opiskeluun.

Etuja varhaisesta kielenoppimisesta

”Ei tehdä tästä nyt numeroo” – taktiikan sovellus ruotsin opiskeluun perustuu tutkimustenkin vahvistamaan ajatukseen siitä, että mitä nuorempana kieltenopiskelu aloitetaan, sitä vaivattomammin se käy (mm. Kurki 2007). Lisäksi, mikäli vanhemmat ja opettajat eivät tee ruotsinopiskelusta ja sen aloittamisesta numeroa, sitä eivät tee myöskään lapset, sillä he panevat kyllä merkille, miten aikuiset asioihin suhtautuvat ja matkivat sitten käyttäytymismallia.

Myös Euroopan komission internetsivuilla http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc36_fi.htm. korostetaan varhaisen kielenoppimisen merkitystä muun muassa siksi, että se edesauttaa positiivisen asenteen syntymistä muita kieliä ja kulttuureja kohtaa sekä kannustaa kieltenopiskeluun myöhemmin elämässä. Komission mukaan vieraiden kielten opiskelu olisi hyvä aloittaa jo lastentarhassa tai alakoulussa, koska tällöin pystytään tarjoamaan huomattavia etuja lapselle kun hänen luontaisia kielitaitomekanismeja päästään aktivoimaan varhaisessa vaiheessa, sekä tarjoamaan kielellistä ja kulttuurienvälistä kokemusta. Lapset ovat myös estottomampia kielenkäyttäjiä kuin nuoret tai aikuiset ja he osallistuvat innokkaasti suullisiin harjoituksiin ja kielenkäyttötilanteisiin. Sen vuoksi varhainen kielenoppiminen on erityisen tehokasta puhumiseen ja vastaanottamisen taitojen kannalta, sekä lisää kielenoppimisen ja kommunikoinnin nautintoa.

Omastakin näkökulmastani juuri suullinen ilmaisu vieraalla kielellä on ollut hankalinta. Usein kyse ei ole ollut välttämättä niinkään kielitaidon, kuin rohkeuden ja itseluottamuksen puutteesta. Yliopisto-opintoja aloittaessani järkytyin siitä, miten paljon enemmän suullista tuotosta vieraalla

kielellä opiskelijalta vaadittiin verrattuna alempiin kouluasteisiin.

Pehmeämpi lasku olisi kenties ollut mahdollinen esimerkiksi kannustamalla enemmän suulliseen vuorovaikutukseen jo aiempina oppivuosina.

Suihkussa ja suihkuttajana

Yksi esimerkki pehmeästä laskusta ja ”ei tehdä tästä nyt numeroo” - taktiikasta ovat erilaiset kielisuihkut ja -kylvyt. Kielikylvyllä tarkoitetaan päiväkodissa alkavaa opetusohjelmaa, joka jatkuu peruskoulun päättymiseen asti. Ohjelmassa korostetaan luonnollista tapaa omaksua kieltä käyttämällä sitä mielekkäässä kommunikaatiossa aidossa kommunikaatiotilanteessa. Suomeen kielikylpyohjelma tuli Kanadasta ja sitä sovellettiin ensimmäisenä Vaasassa 1987.

Kielisuihku puolestaan on kielikylvyn kevyempi muoto, jossa lapset saavat kosketusta vieraaseen kieleen lyhyempinä pätkinä, ”suihkuina”, esim. leikkien, pelien, lorujen ja laulujen muodossa. Nykyisin kielisuihkutusta tarjotaan laajalti ympäri Suomen. Esimerkiksi omat kokemukseni yläkouluaiikani englannin kielen kielisuihkuluokalta Kesämäenrinteen koulusta Lappeenrannasta ovat pelkästään positiivisia. Uudet sanat painuivat nuoreen mieleen melko vaivatta ja kieltä käytettiin kieliluokkien ulkopuolellakin. Kielenkäyttö oli luonteva osa arkipäivää. Tunneilla, joilla opetus oli englanniksi, ei kielestä tehty numeroa, vaan keskityttiin nimenomaan opittavaan asiaan ja esimerkiksi sanasto tarttui mieleen toiston kautta kun opittavaa asiaa käytiin useaan kertaan läpi.

Jyväskylän kaupunki tarjosi yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa kesällä 2010 saksan, ranskan ja ruotsin kielisuihkutusta kesäkerhoissaan alakouluikäisille lapsille. Kielisuihkuttajina toimivat Jyväskylän yliopiston kieltenopiskelijat osana kaikille kieltenopiskelijoille yhteistä projektityöskentelykurssia. Itse olin pitämässä ruotsin kielisuihkutusta viikon ajan Keljon kesäjälkkärissä. Kiinnostuin kurssista, koska se tarjosi mahdollisuuden soveltaa oppimiani asioita käytännössä sekä päästä toimimaan lasten kanssa. Pidin myös ajatuksesta koettaa opettaa kieltä jollakin muulla tavalla, kuin perinteisesti normaaliin luokkahuoneympäristöön rajoittuen.

Varsinaisesta toiminnasta ja suunnittelusta olivat vastuussa kerhon omat ohjaajat, minun tehtäväni oli ujuttaa ruotsin kieltä esimerkiksi pihaleikkien ja askartelun yhteyteen. Toimintaa raamitti ensinnäkin se, että ohjaajilla oli valmiina joka päivälle runko, johon sisältyi ohjattujen ulkoleikkien ja askarteluhetken lisäksi paljon vapaata leikkiaikaa niin ulkona kuin sisälläkin. Toisekseen lapsia oli melko pieni ryhmä, enimmillään noin 15 lasta, joten meillä neljällä ohjaajalla oli mahdollisuus ainakin yksilölliseen ohjaukseen tarvittaessa. Kolmanneksi puitteet olivat hyvin inspiroivat, oli mahdollisuus olla ulkona tai sisällä, joko askarteluluokassa tai liikuntasalissa, ja näitä mahdollisuuksia hyödynsimmekin mahdollisimman paljon.

Olin saanut ohjeet tehdä melko yksityiskohtaisen suunnitelman ennen oman opetusviikkoni alkua, ja uhrasinkin paljon aikaa ja vaivaa saadakseni suunnitelmastani sekä lasten kannalta mielekkään sekä opettavaisen. Varauhin siihen, että joutuisin itse tekemään paljon materiaalia, enkä laskenut sen varaan, että kerhon tiloista löytyy kaikki tarvittava.

Kuten arvata saattaa suunnitelmastani toteutui korkeintaan murto-osa ja suurimman osan minulle varatusta ajasta vedin läpi inspiroimalla ja hyödyntämällä aikaisempia kokemuksiani lasten liikuntaryhmien vetäjänä. Usein kävi niin, että pyöräillessäni aamulla kerhoon, sain matkan

aikana ne parhaat ideat, mitä voisimme sinä päivänä sittenkin tehdä ja keksin uusia tapoja muokata jo olemassa olevista leikeistä kielenoppimiseen sopivia. Esimerkiksi ”Vettä kengässä” – ilmauksen voi korvata yksinkertaisesti sanalla ’vatten’, ja ”Kuka pelkää mustaa miestä” kääntyi muotoon ”Vem är rädd för spöken” (Kuka pelkää kummitusta).

Minun, lasten ja vakituisten ohjaajien yhteisen kerhoviikon kohokohta oli ehdottomasti SVT:n suomenkielisten uutisten toimittajan ja kuvaajan käynti. Ruotsin suomenkieliset uutiset kiinnostuivat hankkeesta ja tekivät 6.7.2010 ilmestyneeseen lähetykseensä jutun kielisuihkutuksesta (SVT 2010). Innolla leikimme jo tutuksi tulleita leikkejä kuvaajan kuvatessa. Lapsia toimittajan kysymykset eivät tuntuneet jännittävän, mutta itselläni kyllä perhoset lepattivat vatsanpohjassa. Oli hienoa, että saimme heti alkuun median kiinnostumaan aiheesta!

Näin sen koin

Kokemus oli varmasti minulle vähintäänkin yhtä opettavainen kuin lapsille, tosin hieman eri asioihin painottuen. Kuten jo aiemmin korostin, improvisaatiotaito oli aivan ehdoton, eikä kaavoihin saanut kangistua, vaikka toki suunnitelmat on aina hyvä olla valmiina. Niitä vain pitää osata ja uskaltaa muokata tarpeen vaatiessa. Lisäksi sain paljon uusia näkökulmia ja ennen kaikkea rohkeutta lasten kanssa toimimiseen. Huomasin, että parhaiten toimi se, että kieli yhdistettiin johonkin muuhun, ja mieluiten vielä liikunnalliseen, toimintaan, jolloin sillä oli todellinen käyttötarkoitus ja uusia sanoja tuli opittua huomaamatta. Muun muassa mölkyn ansioihin numeroiden opettelussa haluaisin vielä tulevaisuudessa perehtyä tarkemmin.

Lopuksi haluan korostaa, kuinka myönteinen kuva minulle on syntynyt kielisuihkutoiminnasta sekä sen kohteena että ohjaajana ollessani. Varhaisen aloittamisen merkitystä ei turhaan nosteta esille tutkimuksessa ja edelleen EU:n ja opetusministeriön tasolla, vaan sen aidosti katsotaan edistävän kielenoppimista ja motivaatiota siihen. Itse olisin voinut olla paremmin valmistautunut kohtaamaan lapset ja rohkeampi ottamaan osaa heidän toimiinsa ja siten houkutellettu käyttämään vierasta kieltä paljon enemmän. Kerhon ohjaajat suhtautuivat myös positiivisesti kielisuihkutukseen ja antoivat minulle paljon tilaa toteuttaa sitä parhaaksi katsomallani tavalla. Kunnioitimme molemmat osapuolet toistemme osaamista. Myös lapset tuntuivat loppujen lopuksi olleen innoissaan, ainakin mikäli heidän toimittajalleen kertomisia oli uskomisen, vaikkakaan ei ollut yksi eikä kaksi kertaa viikon aikana, kun kuulin kysymyksen ”ai miksi taas ruotsiksi”.

Mielestäni kielisuihku on toimiva osa ”ei tehdä tästä nyt numeroo” – taktiikkaa, joka pyrkii vähentämään motivaatio- ja asenneongelmia kieltenoppimista kohtaan. Lapset oppivat kieliä muun muassa leikin, pelien ja lorujen kautta osana muuta toimintaa, eikä kieli jää irralliseksi objektiksi, joka jää leijumaan luokkahuoneeseen oppilaiden lähdettyä odottamaan seuraavaa oppituntia. Lapset saavat kokemukset kielestä kommunikoinnin välineenä, jolla on selvä tarkoitus, mitä varsinkin pojat kieltenoppimisessa tuntevat arvostavan.

Olen iloinen siitä, että itse pääsin yläkoulussa kielisuihkuluokalle. Siitä on ehdottomasti ollut hyötyä myöhempien kieltenopintojen kannalta. Kuitenkin hiljaa kadehdin uuden sukupolven mahdollisuuksia päästä aiempaa varhaisempaan kosketukseen vieraiden kielten kanssa. Olisipa meilläkin ollut jotakin vastaavaa!

SVT:n uutisjuttu ruotsin kielisuihkutuksesta on katsottavissa osoitteessa

http://svt.se/2.80616/1.2067732/kielisuihkulla_innostetaan_lapsia_oppimaan?lid=senasteNytt_991396&lpos=rubrik_2067732

Kirjoittaja opiskelee Jyväskylän yliopistossa pääaineenaan ruotsin kieli ja valmistuu ruotsin ja englannin opettajaksi. Hän on toiminut useina vuosina erilaisten harrastekerhojen ohjaajana lapsille.

Lähteet

Bergroth, Mari (2007). *Kielikylpyperheet valokeilassa. Taustat ja odotukset*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 145. [verkkójulkaisu] [http://www.uwasa.fi/midcom-admin/ais/midcom-serveattachment-6944/Kielikylpyperheet %20valokeilassa](http://www.uwasa.fi/midcom-admin/ais/midcom-serveattachment-6944/Kielikylpyperheet%20valokeilassa)

Euroopan komissio. (2008). *Varhainen kielenoppiminen*. http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc36_fi.htm. Vierailtu 14.8.2010.

Kurki, R. (2007). ”*Sitte se menee koulu*”. *Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen lapsen suomen kielen taito esiopetuksen päättövaiheessa*. Pro Gradu tutkielma. Helsingin yliopisto, Soveltavan kasvatustieteen laitos.

Sajavaara, K. (2006) Kielivalinnat ja kielten opiskelu. Teoksessa *Kielen päällä. Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön*. Toim. Alanen, R., Dufva, H. ja Mäntylä, K. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen laitos.

Tellus-taaperot. <http://www.kolumbus.fi/tellus/kielik.htm>. Vierailtu 14.8.2010.

Tähän artikkeliin liittyvät asiasanat:

[kielisuihkus](#)